

Odlarens bevingade vänner

– råd hur man igenkänner och hjälper fåglar

Vit stork.

Bästa läsare,

Flera förtjänstfulla guider har publicerats om landsbygdsmiljöns natur- och landskapsvård. I många av dem har man också behandlat frågor om fåglarnas välbefinnande. En guide, som i större utsträckning skulle ha fokuserat på fågellivet, har emellertid inte stått till förfogande. I denna skrift berättas om de vanligaste fågelarterna som förekommer i åkrarnas omgivning, hur man känner igen dem och vad man kan göra för att gynna dem. Vi hoppas att guiden inspirerar till att verka för fågelvärldens bästa.

Många jordbrukare gör anteckningar om fenomen med anknytning till årets kretslopp. Förutom tidpunkterna för sjöarnas tillfrysning och islossning, finner man bland minnesanteckningarna ofta också stararnas och svalornas ankomstdatum till gårdsplanen. Ankomsten av de bekanta fåglarna om våren medför glädje och vetskap om att årstidernas urgamla kretslopp fortsätter. Som tecken på den kommande hösten har man också räknat de samma fåglarnas pärlband på elledningarna.

Igenkännande av fåglarna väcker ofta intresse för deras levnadsvanor och välmående. Jordbrukaren har många möjligheter att ta hand om fåglarna och öka deras trivsel. Spovungarna som springer på åkern samt kornknarren och tornfalken som varje år återvänder till samma åker ger belöningen för arbetet som man gjort för dem, och sporrar att fortsätta med åtgärder som gynnar fågelvärlden.

I guiden ingår ett litet informationspaket för identifiering av fåglar. Det grundläggande sortimentet av arter, de mest synliga och talrika, kan identifieras med hjälp av guiden. Om intresset växer och man vill bestämma även de individer som inte går att känna igen med hjälp av den här guiden, är tiden inne att skaffa en bra fågelbok. Denna kan avslöja till och med en sällsynt fågelart på den egna marken.

BirdLife Finland rf

Maa- ja kotitalousnaisten keskus ry

Jägarnas centralförbund rf

Finlands naturskyddsförbund rf

WWF Finland

Fåglarnas välbefinnande gagnar också människan

På våren börjar arbetet på åkern till ackompanjemang av fågelsång, på sommaren gömmer sig många fåglar i grödorna och även under höstarbetet har man fågelflockar som sällskap. Ett talrikt fågelbestånd berättar om att naturen mår bra. En mångsidig lantbruksmiljö är värdefull som sådan. Den erbjuder mycket att se och uppleva. Fåglarnas sång, gräshoppornas spel, de fladdrande fjärilarna, de hängande blåklockorna, korna som viftar iväg flugor, de blommande sädesfälten och mycket annat tillhör den mångsidiga och välmående lantbruksmiljön.

Fåglarnas välmående och trivsel är inte en självklarhet. Starflockarna har minskat, spovens rop har blivit sällsyntare, raphönan har kanske försvunnit medan kornknarren igen återkommit – nästan varje jordbrukare har noterat ändringar i fågelvärlden på sina egna odlingar. Många av de arter som har minskat behöver speciellt tas i beaktande: de minskar ytterligare utan åtgärder som gynnar dem.

Att bevara viktiga biotoper för fåglar, att skapa och sköta dem är ett värdefullt arbete, i vilket varje jordbrukare kan delta. En bra livsmiljö erbjuder fåglarna tillräckligt med föda samt häcknings- och skyddsplatser. Genom att ta hand om fåglarna tar vi samtidigt hand om naturen i hela jordbruksmiljön och om invånarnas trivsel. Det är också ett viktigt arv för kommande generationer.

Lantgårdens miljövard styrs av bland annat åtgärderna i miljöstödet. Det lönar sig att ta hand om jordbruksmiljön också med åtgärder som inte hör till stöd villkoren. Det är lättare att beakta fåglarna i gårdens arbete om man känner deras levnadsvanor och behov. Fåglarna tycker också om att man avsiktligt lämnar områden utan skötsel. Det får inte vara "alltför välvårdat" överallt. Den frodigt växande gårdskanten, dikesrenen som går tvärs över åkern och branten där det växer maskrosor hör till den del av jordbruksnaturen som fåglarna och även de andra djurarterna trivs i.

Småskalighet och omväxling ger livsförutsättningarna för en stor mängd fågelarter.

Fåglarna tycker om en mångsidig och småskalig terräng

Till landsbygdsmiljön hör förutom de odlade åkrarna också diken och vattendragens stränder med sina slänter, skyddsremsor och skyddszoner, gårdsplaner, trädgårdar och gårdscentrum samt lador och andra byggnader. De icke odlade områdena som skapats av jordbruket, ängarna, hagarna, de öppna, busk- eller trädbevuxna öarna bland åkrarna och kullarna är också viktiga delar av landsbygdsmiljön. Väg renarna som går tvärs över åkrarna samt skogsbrynen gör också lantbruksmiljön mångsidigare.

Denna mångfald av olika levnadsmiljöer skapar förhållanden där livet frodas. Endel arter förekommer säkrare om gårdarna föder upp boskap medan andra gynnas av ekologisk odling. Små åkerskiften och öppna diken omgivna av buskage ökar antalet fågelarter.

Olika fågelarter föredrar olika biotoper. Ett omväxlande öppet fält med bl.a. sädesodling, trädor, betesmark, öppna diken, buskar, fuktiga sänkor och skogsdungar erbjuder många fågelarter en gynnsam livsmiljö. På sädesfält trivs speciellt arter som har specialiserat sig på att äta frön.

Gårdsplanerna erbjuder skyddade häckningsplatser för många arter som söker födan på odlingar. Arter som har specialiserat sig på insektföda trivs på ängar och dikes-

Rapphönan är ett typexempel på en fågel, som behöver mångsidighet och småskalighet. På sommaren äter ungarna insekter och för att de ska klara sig genom vintern behövs täckande växtlighet och skyddsplatser.

renar. Vidsträckta beteshagar vid stränderna är en ytterst välkommen omgivning för många krävande arter. Till de mest värdefulla omgivningarna i landsbygds miljön från fåglarnas synpunkt hör gröntädor med gles växtlighet, betesmarker och ängar. Blostrandstrande åkerrenar med busksnår erbjuder fåglarna föda och skydd.

Många för fåglarna viktiga häcknings- och skyddsplatser samt områden där de kan söka föda har minskat. Detta beror på specialiseringen inom jordbruket. Denna specialisering har minskat mångsidigheten inom åkerbruket. Medan allt fler gårdar avstår från mjölkboskap minskar och försvinner svalorna, staren, kråkan, gulärlan och storspöven. Minskningen av ogräsarterna som en följd av användningen av bekämpningsmedel har också påverkat fågellivet. Många fåglar är beroende av ogräsfrön och insekter som lever bland ogräset. Den icke odlade arealen, som är viktig för fåglarna, har minskat: för att effektivisera odlingsarbetet och öka odlingsarealen har öppna diken ersatts med täckdiken och man har strävat efter att omvandla även annan icke odlad mark till produktiv areal.

På ett stort sädesfält med täckdiken häckar det endast ett fåtal fågelarter.

Hornugglan, som jagar sorkar och möss under sommarnatten, häckar i skogen men jagar på åkrar och fält.

Fåglarna i Finland

I Finland häckar det årligen cirka 240 fågelarter och 50 miljoner fågelpar. Bland dessa finns arter som skiljer sig stort från varandra både till levnadsvanor och förekomst. Av vår vanligaste art, lövsångaren, häckar det i Finland årligen tio miljoner par. De mest sällsynta arterna häckar inte hos oss varje år. På vintern finns det mycket få fåglar. Endast de mest härdade arterna klarar sig genom vår vinter.

Av sådana arter som häckar huvudsakligen på eller nära åkrar har vi drygt trettio. Dessutom söker många flera arter föda i landsbygds miljön. Under flyttningstiden växer antalet arter och individer, eftersom mera än hälften av våra häckarter söker föda i åkermiljö under vår- eller höstflyttningen.

Förändringarna i landsbygds miljös fågelbestånd var under 1900-talet för det mesta positiva ända fram till 1970-talet: antalet arter och individer växte. Efter detta har beståndet av många arter minskat, vissa arter har t.o.m. kollapsat i antal. Till exempel ortolansparven har minskat till en femtedel under ett par årtionden.

Till all lycka har alla arter inte minskat. Speciellt har de arter ökat som häckar vid skogsbryn eller i skogar, men som söker föda på åkrar. Arter som har minskat återfinns speciellt bland fåglar som häckar på åkrar, i buskar längs dikesrenar och vid gårdsplan.

I Syd- och Västeuropa började landsbygdsfåglarna minska alarmerande för ett par årtionden sedan. Av Europas landsbygdsfåglar har bestånden av upp till två tredjedelar av arterna klart minskat under de senaste 30 åren. På grund av att lantbruket har blivit betydligt effektivare har bl.a. lärkan, storspoven och tofsvipan minskat i hela Europa.

Den i svartvitt blänkande vårliga snösparyflocken är lätt att känna igen.

Arter som påträffas i landsbygdsmiljön

I landsbygdsmiljön kan man påträffa nästan vilken som helst av fåglarna som häckar i Finland. Till artpresentationerna nedan har man valt de vanligaste arterna som kan observeras i finländsk landsbygdsmiljö. Förutom häckarter ingår också de synligaste arterna som rastar och äter på åkrar under flyttningen.

Meningen är att de arter som lättast kan bli observerade i landsbygdsmiljön blir välkända. Några arter, av vilka vissa är t.o.m. vanliga i odlingsmiljön, såsom hämplingen, har utelämnats, eftersom de är svåra att känna igen. Ungfåglarna av många arter skiljer sig till utseendet från de vuxna fåglarna. Här presenteras endast de vuxna fåglarnas utseende på våren.

Landsbygdsmiljön erbjuder goda möjligheter att studera fågellivet året runt. Man kan observera fåglar i samband med arbetet på lantgården. Fåglar är ofta vana med lantbruksmaskiner och låter jordbrukarna komma nära. Med hjälp av en kikare är det lättare att känna igen fåglarna.

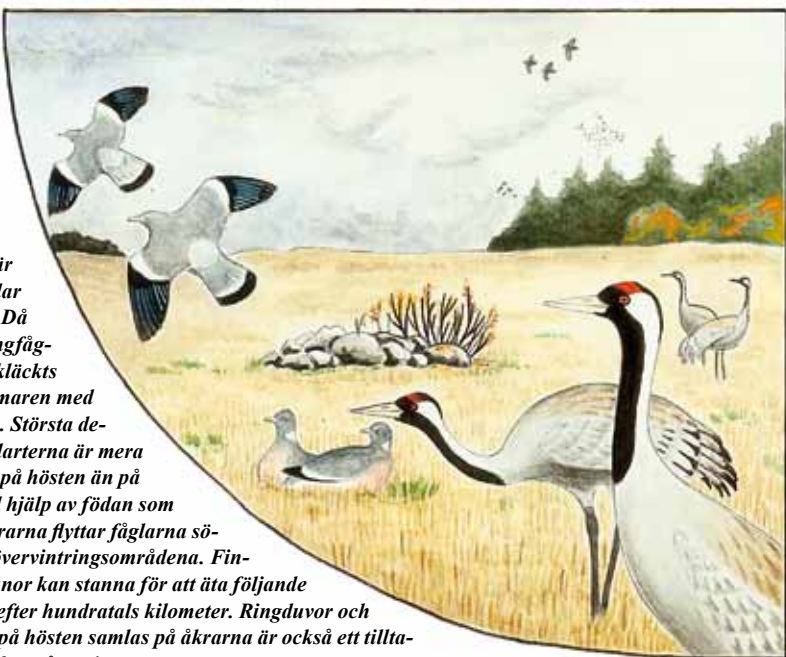
Den storruxna kanadagåsen, som har inplanterats som viltfågel, har blivit talrikare.

Årstiderna för åkrarnas fåglar

På vintern finns det litet fåglar. Åkrar som lämnats oplöjda på hösten erbjuder föda för övervintrande fåglar. Vintertidsgrönskan är viktig för raphhöns. Steglitsen och andra fröätare är beroende av vilda växters frön. Fåglar tycker om ouppodlade fläckar nära lador och andra för fåglar viktiga skyddsplatser. Vid dem hittar även den sorkütande varfågeln föda.

På hösten är antalet fåglar som störst. Då är också ungfåg-larna som kläckts under sommaren med på åkrarna. Största delen av fågelarterna är mera obemärkta på hösten än på våren. Med hjälp av födan som fås från åkrarna flyttar fåglarna söderut mot övervintringsområdena. Finländska tranor kan stanna för att äta följande gång först efter hundratals kilometer. Ringduvor och änder som på hösten samlas på åkrarna är också ett tilltalande byte för många jägare.

Vår luften fylls av fågelsång. På stubbåkrar täckta av växtlighet kan fåglar hitta föda under den näringsfattiga tiden på våren, då växterna först håller på att vakna till liv efter vintern. Tofsvipan och lärkan anländer till de första snöfria fläckarna. För sädgässen är intaget av föda på åkrarna på våren en viktig förberedelse för häckningen, eftersom det på myrarna som de häckar på finns mycket litet föda efter vintern.

Insekter är den viktigaste födan för flertalet fågelarter på sommaren. Ungarna av nästan alla arter, som äter frön eller växtdelar som vuxna, behöver till en början insektsföda. Utan den klarar de sig inte. Det finns mest med insekter på betesmarker, minst på vida täckdikade sädesfält. Såväl ladusvalan, staren som gulärlan njuter av en stor mängd insekter.

Sångsvan.

Grågås.

Tornfalk.

Sångsvan

Finlands nationalfågel sångsvanen är en av våra största fågelarter. Den skiljer sig från knölsvanen, som häckar på havsområden, genom det gula området på basen av näbben. Knölsvanen har en rödorange näbb med en svart knöl vid basen. Sångsvanen, som under de senaste årtiondena har blivit talrikare, häckar i hela Finland på sjöar och myrar. Under flyttningstiden vilar flockarna förutom vid sjö- och havsvikar också på åkrar, där de äter huvudsakligen gröna växter, men också säd och andra frön duger. Sångsvanarna anländer på våren i mars - april. Höstflyttningen når sin kulmen i oktober.

Grågås – Sädgås

I Finland häckar det ursprungligen två stora gråa gåsarter: grågåsen och sädgåsen. Sädgässen häckar huvudsakligen på myrarna i norra Finland, grågässen på kusten. Speciellt under vårflyttningen i april kan man påträffa de båda arterna också på åkrar. Gässen samlar på det här sättet reservnäring för häckningen. Grågässen samlas på åkrar nära kusten också under sensommaren före höstflyttningen i augusti - september.

Säd- och grågåsen är ganska lika. Sädgåsen är mörkare än grågåsen, dess näbb är svartorange och benen orange. Grågåsen har en kraftig, fullständigt rödaktigt färgad näbb och ljusröda ben. I flykten syns de brett ljus blågråa framkanterna av vingarna. Vårt grågåsbestånd har ökat kraftigt. Vårt sädgåsbestånd har på sistone minskat och artens häckningsområde har minskat. På åkrarna kan man också se andra ätande gåsarter, t.ex. den som viltfågel inplanterade kanadagåsen. Också vitkindade gäss samt även sällsyntare arter, såsom blås- och spetsbergs-gäss, kan observeras.

Sädgås.

Blå kärrhök.

Rapphöna.

Tornfalk

Tornfalken är en späd och liten falk med rödbrun rygg. Stjärten är lång och vingspetsarna vassa. Ett bra kännetecken är att tornfalken ryttlar ibland, dvs. den flyger så att den hålls på samma ställe i luften. Häckningen sker vid åkrar i en holk eller i ett gammalt bo av en kråkfågel. Största delen anländer i april. Häckningsbeståndet varierar från år till år, beroende på tillgången till huvudfödan, dvs. sorkar och andra små däggdjur. Den ryttlande tornfalken var tidigare en av de mest karakteristiska arterna i landsbygds miljön. Efter en minskning som pågått i flera årtionden har dess bestånd åter börjat växa. För tornfalken kan man bygga en lådformad holk. Från en holk belägen på en laduvägg eller i ett träd håller falkparet sitt rikes sorkbestånd under kontroll.

Blå kärrhök

Den lågt över åkern flygande blå kärrhöken är en ganska vanlig syn speciellt under flyttningstiden. Den långa stjärten, de runda vingspetsarna samt det lätta och smidiga flygsättet är typiska drag för en kärrhök. Hanen är vackert blågrå, på långt håll till och med måsaktigt ljus. Honan är mörkbrun på ovensidan. Förutom formen och flygsättet är den vita fläcken vid stjärtbasen ett gott kännetecken. Största delen av blå kärrhökarna, vilkas huvudföda är sorkar, häckar på kärr i norra Finland samt på öppen terräng i skogsmark.

Rapphöna

Rapphönan trivs i odlingsmiljön året runt. Den relativt småvuxna, brungråa, runda och rödbrunstjärtade rapphönan är lätt att känna igen. Den föredrar vida, omväxlande fält, där det finns tillräckligt med låg vegetation, såsom busksnår, högt gräs eller stubbåker. Viktiga ställen för rapphönan är kanterna av åkerfläckar, dikeskanter, ouppodlade öppna remsor, omgivningen av lador, höga stubbåkrar och trädor. Under vintrarna är höstsädesodlingarna viktiga för bevarandet av rapphönsflockarna. Vårt rapphönsbestånd har minskat kraftigt och artens häckningsområde har blivit mindre redan under loppet av flera årtionden. Ett starkt rapphönsbestånd finns kvar endast i Österbotten.

Fasan.

Kornknarr.

Trana.

Fasan

Den ursprungligen asiatiska fasanen inplanterades i Finland som viltfågel i början av 1900-talet. Trots att hanen och honan ser mycket olika ut, är en mycket lång spetsig stjärt typisk för båda. Typiska häckningsområden är kanter av odlingsområden och tätorter. Fasanstammen har hållits ganska stabil, vilket beror på vintermatningen vid sidan av de fortlöpande inplanteringarna.

Kornknarr

Den omärkliga kornknarren är svår att få syn på, även om man skulle höra dess läte. Hanens revirläte är ett högljutt knarrande ”kreek-kreek”, som kan upprepas nästan oavbrutet genom natten. Man kan höra lätet regelbundet också på dagen. Kornknarren är litet större än en stare. I den vingliga flykten fästs uppmärksamheten på de rödbruna vingarna. Största delen av hanarna har sina revir på höängar eller trädor. Under sensommaren påträffas arten också på odlingsfält. Kornknarrarna anländer till Finland i månadsskiftet maj - juni. Vårt häckningsbestånd kollapsade under de första årtiondena av 1900-talet till nästan en tiondel. Glädjeväckande nog har kornknarren åter blivit vanligare under de senaste åren.

Trana

Den majestätiska tranan är en av våra största fåglar och lätt att känna igen. Tranorna häckar huvudsakligen på kärr och sjöstränder, men kullarna kan också söka föda på åkrar. Under flyttningstiden samlas tranorna i flockar på odlingsområden. De är allätare; bland annat duger säd, brodd och potatis. På våren anländer merparten i april, medan höstflyttningen sker främst i september. Födottillskottet som fås från åkrarna är viktigt, eftersom med hjälp av det klarar sig tranorna att flytta till nästa rastställe. Tranornas antal har ökat under de senaste årtiondena.

Enkelbeckasin.

Ljungpipare.

Tofsvipa.

Ljungpipare

Ljungpiparen är en medelstor vadarfågel, svart på undersidan från buken till ansiktet. Annars är arten främst guldbrun och täckt med fina, svarta fläckar. Ljungpiparna häckar huvudsakligen på fjällhedar och kärr i Lappland. De stannar på åkrarna för att vila och äta speciellt under vårflyttningen i början av maj. I en tät flock kan det finnas t.o.m. hundratals fåglar.

Enkelbeckasin

Enkelbeckasinen är lätt att känna igen på den långa, raka näbben samt den av och ankastande flykten. Vanligtvis ser man enkelbeckasinen i flykten efter att den skrämts upp, eller i spelflykten ”bråkande” ovanför häckningsplatsen. Enkelbeckasinen häckar i våt och frodig terräng av alla typer, även på ångar. Merparten av fåglarna anländer i april. Enkelbeckasinen är en av våra vanligaste vadare, trots att beståndet varierat.

Tofsvipa

Till det vårliga odlingslandskapet hör nästan oskiljaktigt den svartvita tofsvipans väl synliga, vingliga spelflykt. Flykten ackompanjeras av ljudliga jamanden. Den svartvita tofsvipan är lätt att känna igen bl.a. med hjälp av tofsen på hjässan. Mängder av tofsvipor anländer redan i början av april. Den är en av våra tidigaste flyttfåglar. De på åkrarna häckande tofsviporna minskade i antal under slutet av 1900-talet, men stammen har sedermera återhämtat sig.

Storspov.

Fiskmås.

Skrattnås.

Storspov

Storspoven är en stor, långbent vadare, som är lätt att känna igen på den långa, nedåtböjda näbben och på den brunspräckliga, anspråkslösa fjäderdräkten. Den tillkänner sitt revir med sorgsna ”spoo-vi spoo-vi”-rop. Storspoven häckar på åkrar av många olika slag. Helst använder den sig av åkrar med öppna diken, fuktiga och vida strandängar, grönträdor och betesmarker. Den är en flyttfågel som övervintrar i Västeuropa och merparten anländer till Finland under den senare halvan av april. Storspoven har minskat i södra Finland.

Skrattnås – Fiskmås

Lantbrukaren har ofta två mindre måsararter som sällskap: skrattnåsen och fiskmåsen. Den vuxna skrattnåsens kännetecken är det sommartid helbruna huvudet, de röda benen och den ljusgråa ryggen. Fiskmåsen är däremot vithövdad och en aning större än skrattnåsen. Dessutom har den mera svart i vingspetsen och gröngula ben. Majoriteten av de båda måsarna anländer till Finland i början av april. Måsarna häckar vanligtvis vid vattendrag, ibland också på åkrar. Under arbetet på åkern blottas lättåtkomlig föda, bl.a. maskar, varför en harvande traktor kan följas av tiotals, eller tom. hundratals måsar. Skrattnåsen har minskat. Fiskmåsen har blivit vanligare.

Ringduva.

Hornuggla.

Ringduva – Skogsduva

Av duvarterna som häckar i Finland är ringduvan klart den talrikaste, den fattas endast i norra Lappland. Skogsduvan häckar huvudsakligen i södra Finland och är klart sällsyntare och mindre. Arterna går att skilja speciellt med hjälp av ringduvans vita nackfläck och vingband. Ringduvan häckar oftast nära kanterna av åkermark och tätorter i skyddade bland- och granskogar. Skogsduvan är en hålbbyggare, som föredrar lövskogar, och behöver ett stort hål i ett träd eller en holk som boplats. Båda arterna söker föda på åkrar, under flyttningstiden även i stora flockar. De första ring- och skogsduvorna anländer till vårt land mycket tidigt. Merparten anländer i början av april. Ringduvan är en viltfågel som blivit talrikare. Den fridlysta skogsduvan har minskat avsevärt.

Hornuggla

I mars, under goda sorkår, kan man från skogar nära åkermark få höra hornugglans svaga, låga ”hoo”-rop, som upprepas med några sekunders mellanrum. Lätet förblir ofta oupptäckt. I juni, efter en lyckad häckning, tigger ungarna med ett högljutt ”vii”, som är betydligt lättare att höra. Den ungefär kråkstora ugglan har två tofsar på hjässan, som den reser upp när den blir störd. Den jagande hornugglan flyger med styva och lätta vingslag över åkrarna sökande efter sorkar och möss. Den är en flyttfågel, som anländer till Finland från och med slutet av februari. Hornugglestammen varierar från år till år beroende på sorkarnas antal.

Ladusvala.

Sånglärka.

Sånglärka

Den högt över åkrarna högljutt spelflygande lärkan är en av landsbygdens lättast hörbara fåglar. Den är ganska stor, brunstreckad på ovansidan och har en liten tofs på huvudet. De första lärkorna anländer till Finland redan i början av mars, medan merparten kommer i slutet av månaden. De första lärkorna samlas i flockar på snöfria fläckar på åkrarna. Lärkan trivs på alla sorters åkrar som är större än ett par hektar. Under de senaste decennierna har lärkbeståndet varierat beroende på förekomsten av trädor.

Ladusvala – Hussvala

Svalornas ankomst till landsbygdsmiljön är ett sommartecken. Ladusvalan går att känna igen på den mycket långa kluvna stjärten och den röda strupen. Hussvalan har kortare stjärt. Ett gott kännetecken är den stora vita fläcken på stjärtbasen. Båda arterna är mörkblåa på ovansidan. Också brunryggade backsvalor jagar ofta insekter ovanför åkrarna.

Den hemortstroga ladusvalan anses vara en typart för den välmående landsbygdsmiljön. Den lämpliga omgivningen för svalor är öppen terräng, där det finns stor tillgång till deras huvudföda, flygande insekter. Svalor trivs speciellt vid betesmarker. Ladu- och backsvalornas häckningsmöjligheter har redan i årtionden varit säkrade av lantbrukare. Arterna är nästan fullständigt beroende av häckplatser som erbjudits av människan. Ladusvalan häckar vanligtvis inne i lantgårdens byggnader, såsom fähus, maskinskydd och lador. Förnyelsen av landsbygdens byggnader och högre hygienkrav har försvagat dess häckningsmöjligheter. Beståndet av ladusvalor har minskat med t.o.m. en tredjedel under loppet av ett par decennier. Hussvalan murar sitt bo vanligtvis på en yttervägg. Även denna art har minskat.

Hussvala.

Ängsplärka.

Ängsplärka

Ängsplärkan häckar bland annat på åkrar och strandängar. Den känns igen som en piplärka på den ringa storleken samt på den brunspräckliga fjäderdräkten. Den flyger upp ofta, varnar med ett två- eller tredelat ”ist-ist” och rör sig ofta nervöst runt en vandrare. Ängsplärkorna anländer till Finland på våren i mars - april. Häckningsbeståndet har minskat under de senaste åren.

Gulärla – Sädesärla

De flesta finländare känner igen den svartvitgråa sädesärulan, som vippar på sin långa vitkantade stjärt och flyger i bågar. Färre människor har lagt märke till sädesärlans släkting, den relativt allmänna gulärulan. Gulärulan kan man skilja från sädesärulan genom den gula undersidan och den grönaktiga ryggen. Den har inte alls grått eller svart i fjäderdräkten. Arterna trivs i landsbygdsmiljö. Under flyttningstiden kan man få se flockar på flera hundra individer. Sädesärlorna anländer till Finland i april, gulärlorna först i maj. Den huvudsakligen utanför åkrarna häckande sädesärulan har förblivit talrik genom decennierna. Den i åkermiljö häckande gulärulan har däremot klart minskat.

Gulärla.

Sädesärla.

Buskskvätta.

Björktrast.

Gräshoppa.

Buskskvätta

En av de mest typiska småfåglarna vid åkerdiken och ouppodlade ängar är den kortstjärtade och kompakta buskskvättan. Dess kännetecken är huvudsakligen brun färg, ett vitt ögonbrynsstreck och vit buk samt ett vackert rostorange bröst. Buskskvättan sitter ofta på en synlig plats nervöst knykande på sin stjärt. Arten är en vanlig häckfågel på ängar vid öppen odlingsmark, vägrenar och nära öppna diken. Buskskvättorna anländer till Finland i maj. Stammen har minskat betydligt under de senaste årtiondena.

Stenskvätta.

Stenskvätta

Stenskvättan är lätt att känna igen på stjärten, som har vit bas och en svart T-formad teckning vid spetsen. Teckningen syns bäst när fågeln flyger lågt ovanför åkern. Ofta ser man stenskvättan när den knycker på stjärten sittande på en sten eller en stolpe. Hanen har grå rygg och en svart "rövarmask" på ansiktet. Honan är brun. Stenskvättorna anländer till Finland i april. De trivs i omväxlande landsbygdsmiljö, med lador, vägrenar och stenrösen som lämpliga häckningsplatser. Stammen av stenskvättor har minskat till hälften under en kort tidsperiod.

Björktrast

Den vanligaste trasten i uppodlade områden är björktrasten. Den har en lång stjärt, vit buk, brun rygg och ett grått huvud. På strupen och bröstet finns det rostgult. Björktrasten häckar i kolonier nära uppodlade områden samt i parker och trädgårdar. Största delen av björktrastarna flyttar till söder på hösten, men under goda rönnbärsår övervintrar björktrastar i flockar på flera tusen. Björktrastarna återvänder i april. Under de senaste decennierna har björktrasten sakta ökat.

Gräshoppsångare.

Busksångare.

Törnsångare.

Gräshoppsångare

Få har fått se småfågeln, vars gräshoppslika sång hörs nästan oavbrutet genom naturen speciellt under försommaren. Utan hanarnas sång skulle endast få känna till om den svårsedda, brunstreckade gräshoppsångarens existens. Gräshoppsångaren trivs i ovårdad terräng. Den har gynnats av att öppna biotop skapade av människan, såsom ångar och åkrar, sakta vuxit igen och blivit buskiga. När området blir alltför igenvuxet försvinner gräshoppsångaren. Sedan länge har arten ökat, men under den senaste tiden har stammen minskat en aning.

Busksångare – Kärrsångare

Busksångaren och kärrsångaren är jämnbruna småfåglar, som man vanligtvis inte observerar annars än med hjälp av sången. De sjunger främst under försommaren på nätterna och vid gryningen. Dessa närbesläktade arter är mästerliga sångare. Sången är också det bästa kännetecknet. Kärrsångaren sjunger hetsigt och mycket varierande. Sången är uppbyggd av olika raspanden, knattranden, visslingar och härmningar. Busksångaren sjunger långsammare och den upprepar längre samma tema. Både busk- och kärrsångaren trivs i buskig, halvöppen terräng, som ofta finns vid strandängar, åker- och dikeskanter, gårdsplaner och frodiga stränder. Busk- och kärrsångaren anländer i början av juni och största delen flyttar bort redan under augustinätterna. De är relativt nya häckarter och har blivit talrikare med åren.

Törnsångare

Törnsångaren är en allmän, men för många okänd fågel, som trivs i landsbygdsmiljö. Dess korta, snabba och sträva sång hörs från åkerkanten, en buske vid ett dike, trädgården eller ibland också från gårdsplanen. Föräldrarna varnar ofta synligt nära boet eller ungarna, men är annars ganska omärkbare. Törnsångaren känns igen på den vita strupen, de rödbruna vingarna och den relativt långa stjärten. Törnsångarna anländer till Finland i maj. Törnsångarens parantal ökade under slutet av 1900-talet, men har under den senaste tiden stabiliserats.

Törnskata.

Varfågel.

Skata.

Kråka.

Stare.

Stare

Den mörka, flockbildande staren, som i sången härmar andra arter och även maskiner, är en välkänd art speciellt för sådana, som har rört sig nära betesmarker. Den är lätt att känna igen på den mörka dräkten, gula näbben och korta stjärten. Ungfågeln är nästan enfärgat gråbruna och mörknäbbade. Stararna lever i öppen terräng nära stora odlingsfält samt i omgivningen av strandängar och betesmarker. Starens bo är beläget i en holk, ett hål i ett träd eller på ett skyddat ställe i en byggnad. Stararna anländer till Finland i mars - april. Starstammen, som tidigare klarade sig bra, har kollapsat sedan början av 1970-talet. Kollapsen har huvudsakligen berott på minskningen av betesmarker.

Törnskata – Varfågel

Törnskatan hör till landsbygdsmiljöns fåglar på sommaren. Den på kärrmarker häckande varfågeln trivs på åkrar under vintern. Törnskatan är en långstjärtad fågel och ungefär lika stor som en stare. Hanen har svartvit stjärt, rödbrun rygg och en bred svart "rövarmask" på ansiktet. Honan är rödaktigt brun och har fina tvärstreck på buken och sidorna. Varfågeln är grå, vit och svart till färgen. Också den har en "rövarmask" på ansiktet. Båda arterna spanar efter byte sittande på en väl synlig plats, exempelvis i toppen av en buske. Törnskatan, som äter stora insekter, kräver öppen terräng och passliga spaningsplatser samt täta busksnår eller enbuskar som lämpar sig som skyddade häckningsställen. Största delen anländer till Finland i maj. Varfågeln, som äter sorkar, dyker upp vid åkrar i slutet av september. Den är den enda fågelarten som reglerar sorkbeståndet i landsbygdsmiljön vintertid. Törnskatan minskade kraftigt under slutet av 1900-talet. Varfågelstammen har hållits stabil.

Kaja.

Gråsparv.

Pilfink.

Skata – Kråka – Kaja

De flesta känner till de vanliga kråkfåglarna i landsbygds miljön. Skatan är långstjärtad och svartvit. Kråkan är svart och grå samt har en relativt tjock näbb. Kajan är en huvudsakligen svart fågel med gråaktig nacke och vita ögon. Arterna häckar ofta i skogar nära bebyggelse eller åkermark. De är nästan allätare och tar till vara på den föda som det finns mest av. Skatorna minskade i Finland fram till 1980-talet främst p.g.a. den förbättrade avfallshanteringen och jakten. Efter detta har populationen vuxit litet. Landsbygdens kråkbestånd har minskat klart under de senaste decennierna, eftersom tillgången på föda har minskat. I städerna har kråkorna däremot ökat i takt med den ökande tillgången på föda. Kajan har blivit klart vanligare under de senaste åren.

Gråsparv – Pilfink

I Finland häckar det två närbesläktade sparvarter, som trivs i flockar nära bebyggelsen. Gråsparven är vanligare än pilfinken och en aning större. Gråsparvhanen är brungråspräcklig, honan gulaktigt brun. Pilfinken har en svart fläck på den vita kinden. Dessa två arter kan man vanligtvis inte finna utanför gårdsplanen. För att sparvar skall trivas på gårdsplanen skall de ha tillgång till både föda och skydd året runt. Det måste också finnas tillräckligt med häckningsplatser. Arterna häckar i holkar och håligheter i byggnader. Pilfinken har ökat och utvidgat sitt utbredningsområde under de senaste åren. Gråsparven har minskat kraftigt.

Grönfink.

Rosenfink.

Steglits.

Steglits

Den brokiga steglitsen är en av våra grannaste småfåglar. Det röda ansiktet och det klargula strecket på vingen skiljer den från alla våra andra fåglar. Steglitsen hör hemma i södra Finland, och häckar helst nära öppna områden, i parker, trädgårdar och på gårdsplaner. Vintertid äter steglitsarna frön av många ogräsarter, speciellt kardborrar. Under de senaste åren har de också etablerat sig på matningsställen. Steglitsarnas antal växlade stort under 1900-talet. Beståndet har påverkats av bl.a. hårda vintrar och mängden kardborrar.

Grönfink

Grönfinken, som trivs i många olika omgivningar, är vanlig i landsbygds miljön. Den går lättast att identifiera med hjälp av det smala längsgående gula bandet på vingen. Fjäderdräkten är främst grön och grå. Näbben är ganska stor. Grönfinken häckar i buskar vid skogsbryn, hagar och trädgårdar. Speciellt på hösten samlas grönfinkarna på åkrar i flockar på några tiotal. Grönfinken har blivit vanligare tack vare bl.a. vintermatningen.

Rosenfink

Under försommaren kan man få höra rosenfinkens vackra ”hii-hy-hii-hyy”-vissling från många skogsbryn. Den gamla hanen är en vacker, karminröd småfågel. Honan och ungfågeln är anspråkslöst bruna och streckade. Hanen sjunger ofta från en synlig plats i en buske. Rosenfinken häckar vid kanter av uppodlade områden, i frodiga trädgårdar, i skogsdungar och på igenvuxna ängar. Den är en sen flyttfågel, som anländer till Finland först i slutet av maj. Rosenfinken har blivit talrikare från och med mitten av 1900-talet, men arten har minskat något under de senaste åren.

Snösparv.

Gulsparv.

Ortolansparv.

Snösparv

Snösparven, som häckar på kalfjäll i Lappland, är vissa år vanlig på åkrarna i början av våren. Flockarna kan bestå av hundratals individer. I flykten skiner flockarna vackert vita. Snösparvhanen är svartvit, honan vitbrunspräcklig. Arten har blivit klart sällsyntare under de senaste årtiondena.

Gulsparv

Gulsparven är året runt en av våra talrikaste och mest utspridda fågelarter. Den känns igen på den mörkstreckade gula fjäderdräkten och den rödbruna ovensidan av stjärtbasen. De häckar huvudsakligen nära gränsen mellan skogsmark och åkermark. Gulsparvarna tycker om havrefrön, och är därför vanliga gäster på matningsställen med havre och på oskördade åkrar. Trots förändringarna i landsbygdsmiljön har antalet gulsparvar hållits stabilt.

Ortolansparv

Ortolansparven var för några årtionden sedan en av de mest utmärkande fåglarna för landsbygdsmiljön. Hanen sjunger vanligtvis i en busk- eller trädtopp, ibland på en lada eller ellinje. Den vackra, dämpat färgade ortolansparven har gröngrått huvud och en gul ögonring. Buken är matt orange och ryggen brun. Ortolansparven anländer till Finland i maj. Den föredrar mångsidiga, öppna odlingsområden, med gles trädbevuxna kanter, busksnår, öppna diken eller trädgrupper vid vägkanter. Ortolansparven har minskat dramatiskt under de senaste decennierna, under 1990-talet försvann t.o.m. 75 % av vår population.

Vilka åtgärder drar olika arter nytta av?

 = arten drar nytta av åtgärden

 = arten drar avsevärt mycket nytta av åtgärden

	Sångsvan och gäss	Häckande änder	Tornfalk	Andra rovfåglar	Rapphöna	Fasan	Kornknarr	Enkelbeckasin	Tofsvipa	Storspov	Skogsduva	Hornuggla	Sälg
Betesmarker													
Grönträddor ¹													
Grönträddor ²													
Höstsädesodlingar													
Bearbetning först på våren													
Ringa användning av bekämpningsmedel													
Öppna diken													
Skyddszoner													
Skyddsremsor													
Busksnår vid dikesrenar													
Lador, stenrosen, skogsdungar													
Enskilda träd och busksnår													
Vård av traditionsbiotoper													
Sen slåtter													
Slåtter börjande från mitten													
Vintertida ogräs (vinterståndare) ³													
Vintermatning													
Holkar													

1) grönträddor. Träda som anlagts med vallfrö (tätt gräs- eller gräsklöver bestånd)

2) grönträddor. Träda som anlagts m.h.a. fröbank och/eller gles vallsådd eller genom användning av icke gräsväxter

3) kardborrar, gråbon och andra motsvarande växter

Ekologisk produktion har inte tagits skilt upp i tabellen, eftersom många av åtgärderna i tabellen hör till den. Troligtvis stärker ekologisk produktion de fördelaktiga effekterna av många av åtgärderna.

I tabellen ingår endast ett fåtal olika arter. Många av åtgärderna verkar positivt på en stor mängd andra arter

25

Åtgärder för fåglarnas bästa

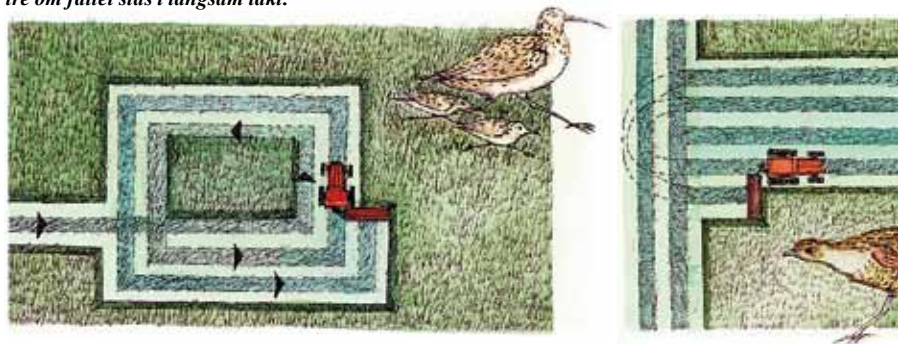
Minskningen av många fågelarter i landsbygds miljön beror på förändringar i levnads-
miljön. Detta är en följd av lantbrukets strukturförändringar och en allt effektivare pro-
duktion. Antalet lantgårdar har minskat. Den mest betydande förändringen ur fåglarnas
synvinkel är minskningen av antalet gårdar med boskap. Användningen av jordbruksmar-
ken har blivit effektivare: antalet diken har minskat, de enskilda åkrarna har blivit större
och mark som inte är i odling, såsom uddar, åkerrenar och underlag för gamla lador röjs
för odling. Landskapet blir mindre omväxlande och fåglarna förlorar sina biotoper. Efter
att boskapen har försvunnit behövs varken hagar, grässlätter eller höängar.

Man kan hjälpa fåglarna genom att ersätta biotopförlusterna. Det finns sällan en
väg tillbaka till det som varit, men man kan öka fåglarnas livsmöjligheter avsevärt med
hjälp av ibland rentav enkla åtgärder som finns till förfogande.

Skörd som tar hänsyn till fåglarna

Ju senare ängarna slås, desto bättre är det för fåglarna. Ännu i början av juli är många ar-
ters ungar små, och kan inte fly undan en slåttermaskin tillräckligt snabbt. Det är viktigt
att slåtttern påbörjas från mitten av fältet och fortsätts mot kanterna. Då kan föräldrarna
och ungarna, som skyr öppna områden, fly undan i skydd av växtligheten. Att slå ängen
så, att den sista remsan som slås blir kvar i mitten av ängen, dödar mest med ungar. Man
kan placera en bom som släpar längs med markytan vid sidan av eller framför traktorn
eller tröskan. Bommen skrämmar iväg fåglarna innan betten når dem. Också hastigheten
är en viktig faktor. Fåglarna hinner bättre fly en långsamt åkande maskin.

*Det är viktigt att slå fältet så, att fågelarterna har goda förutsättningar att fly undan slått-
termaskinen. Genom att påbörja slåtttern från mitten och fortsätta mot kanterna garanterar
man att arter som skyr öppna platser får möjlighet att flytta på sig. Fåglarna hinner fly bät-
tre om fältet slås i långsam takt.*

Omgivningen av lador och stenrösen

Det lönar sig att lämna ett ouppodlat område nära lador och stenrösen. Dessa områden erbjuder föda för både frö- och insektätare. I närheten av dessa borde man också undvika att använda bekämpningsmedel.

Skogsdungar

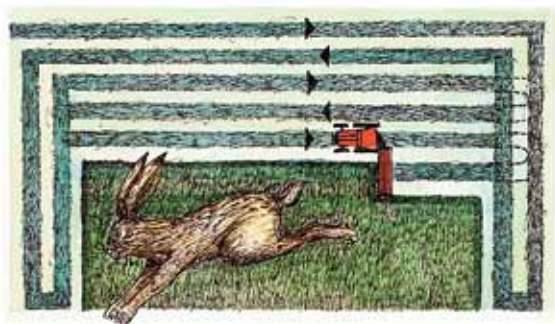
I vården av skogsdungar på åkrarna är det viktigt att en mångsidig vegetation bestående av flera lager gynnas. En frodig liten skogsdunge med buskage på bottnen kan upprätthålla en ansevärd mängd arter. En skogsdunge som domineras av lövträd erbjuder mera föda för fåglarna än en barrträd. Det lönar sig att gynna alar, sälgar och murkna träd. Ett ökat antal murkna träd är inte ett tecken på en lat husbonde, utan på en upplyst husbonde.

Holkar

Holkar underlättar bristen på häckplatser för många av landsbygdsmiljöns fåglar. Varje art kräver en arttypisk holk. Medan tornfalkens lådformade holk inte duger för en stare, kan en starholk duga för en gråsparv, även om sparven föredrar en holk som placerats vågrätt. Svalornas brist på häckplatser kan underlättas med ett vågrätt bräde som spikas fast under takskägget. Svalorna bygger sedan själva sina bon av lera på brädet. Instruktioner för att bygga holkar kan man hitta t.ex. på BirdLife Finlands [www-sida \(www.birdlife.fi\)](http://www.birdlife.fi).

Storspovens bo.

Bevara fågelbon

Under vårarbetet förstörs många fågelbon på åkrar. Att upptäcka bon av de allra minsta arterna är mycket arbetsdrygt. Bon av större arter, som håller på att minska till antalet t. ex. storspoven och tofsvipan, är ofta lätta att hitta. Föräldrarna ruvar klart synliga och lämnar boet först när traktorn kommer nära. Då är det lätt att upptäcka boet. På dagen före åkerarbetet eller under en regnig dag kan man också gå in i traktorhytten i närheten av åkern och försöka grovt lokalisera bona. Storspovarna och tofsviporna avslöjar sina revir relativt snabbt. De funna bona kan markeras med små käppar som placeras nära dem. Det är emellertid viktigt, att käpparna inte är alltför synliga och att de inte står alldeles bredvid bona, eftersom boplundrande kråkor kan lära sig att lokalisera bona med hjälp av käpparna. Käpparna hjälper att spara bona under senare lantbruksarbete. Det lönar sig att sätta upp käppen alltid i en viss riktning från boet, t.ex. i den riktning i vilken åkerarbetet fortskrider. Då kan man minimera åkerarealen som behövs för att spara boet.

Bevara busksnår

Buskar som växer vid dikes- och vägkanter eller ladu- och fåhusväggar erbjuder häcknings-, skydds- och matplatser för många arter. Det lönar sig att spara buskarna som skydds- och häckplatser.

Betesmarker

Många av de arter som minskat drar nytta av betesmarker. De erbjuder föda speciellt för insektätande fågelarter. Även en gård, som inte själv har boskap, kan med hjälp av användning av betande boskap ta hand om fåglarna och landskapet. Betesmarker som duger som traditionsbiotop eller gamla, traditionella betesmarker går att hyra till en annan gård med boskap. Ett annat alternativ är att själv hyra boskap. De specialstöd som kan sökas för verksamheten betalas åt den som besitter specialstödsarealen/kontraktsarealen.

Omväxling och mångsidiga renar garanterar ett rikt fågelliv.

Miljöstödet uppmuntrar till att ta hänsyn till fåglarna

Miljöstödet för lantbruk förutsätter att landsbygds miljön hålls öppen genom att odla på åkrarna och att miljön dessutom hålls snygg och välskött. Ett öppet uppodlat åkerlandskap är den viktigaste faktorn som påverkar förekomsten av många av landsbygdsfåg-larna. I ett vidsträckt landskap trivs bl.a. spovarna, lärkorna och tofsviporna.

Även grundåtgärder glädjer fåglarna

Naturvårdsängarna är viktiga för många av åkermarkernas fåglar. En kartläggning av viktiga naturobjekt på det egna odlingsområdet ger en bättre insikt om de små na-turobjektens värde. Gamla träd och alléer erbjuder goda häckningsplatser för hållbyg-gare som exempelvis staren. Stenrösen eller -murar på gårdar eller åkrar är omtyckta utsiktsplatser för stenskvättan och sädesärlan. Dikesrenarna och skyddszonerna ökar

Även gräsanden drar nytta av många av åtgärderna som möjliggörs av miljöstödet.

fåglarnas tillgång till skydds-, häcknings- och födoplatser. Man kan sköta dikesrenar och skyddszoner genom slåtter. Slåttern borde utföras tidigast i slutet av juli eller i början av augusti för att undvika att bon blir förstörda.

Ytterligare åtgärder

Vegetationstäcket

En obearbetad åker erbjuder en bra övervintringsbiotop för många fåglar. Till exempel sädesodlingar, som lämnats som stubbåkrar, erbjuder föda och skydd för både övervintrande och under flyttningen rastande fåglar. På våren trivs bl.a. starar och lärkor på trädor.

I traditionsbiotoper trivs många fågelarter, bl.a. törnskatan och stenskvättan.

Våtmarker, sedimenteringsbassänger, översvämmade ängar, bottendammars samt återställandet av flodbäddars krökar skapar den småskalighet som landsbygdsmiljöns fåglar behöver, samt tillbringar landsbygdsmiljön en fuktig biotop. De främjar viltvården genom att erbjuda vattenfåglar häcknings- och provianteringsställen. På våtmarker och sedimenteringsbassänger trivs också vadare och många småfåglar.

Ekologisk produktion

Avsaknaden av bekämpningsmedel i den naturenliga produktionen samt det att gräsvall och höstspannmål ingår i växtföljden ökar antalet insekts- och växtarter, dvs. mängden av födan som står till buds för fåglarna. Insekter är huvudfödan för många av de fröätande åkerfåglarnas ungar. Man har märkt att på åkrar som hör till gårdar som odlar ekologiskt häckar det mera lärkor och tofsvipor än på vanliga åkrar. Den ekologiska produktionens inverkan på fåglarna beror i stor grad på hur stor del av odlingsfältets åkrar odlas ekologiskt.

Vården av traditionsbiotoper

Vården av traditionsbiotop gör fågellivet mångsidigare. Traditionsbiotoper, såsom naturängar, färskas ängar och strandängar samt hagmarker vårdas i första hand genom betning, men ibland också genom röjning och slåtter. De områden som vårdas bör skiljas från den övriga åkermarken med staket, så att näringsämnen skulle spridas på ängen så litet som möjligt. Av traditionsbiotoperna är strandängar som boskap betar på den viktigaste formen för fåglarna. På dem trivs bl.a. spoven, rödbenan och tofsvipan. Strandängarna är också viktiga häcknings- och matplatser för andfåglar. Öppna ängar är viktiga rastplatser under flyttningen för bl.a. gäss, vadare och andfåglar. Också hagmarkernas gamla lövträd och lövfoderängarnas lövfoderträd erbjuder bohålor för fåglarna. Av de arter som har minskat häckar bl.a. törnskatan i enhagar.

Skyddszonerna

På en mångsidig och välskött skyddszon, i vilken både öppen äng och buskbevuxna områden ingår, trivs många fågelarter. På en skyddszon bestående av ängsmark trivs bl.a. kornknarren och vid dess halvöppna, buskbevuxna kanter sjunger t.ex. törn-, busk- och kärrsångaren. Skyddszonerna kan skötas genom att slå växtligheten eller genom att låta boskap beta på dem.

Våtmarkerna

Befrämjande av naturens och landskapets mångfald

Med hjälp av stödet för främjande av naturens mångfald kan man vårda t.ex. åker- och skogskanter, skogsdungar och små områden av sankmark. Till målen för stödet kan det också ingå på åkrar belägna rast- och matplatser, t.ex. åkrar omtyckta av gäss. Ett mångsidigt gränsområde mellan åker och skog, där skogen först byts till en buskzon, och före åkern ännu till en öppen ängszon, erbjuder en häcknings- och matplats för många fågelarter. På det buskområdet spanar törnskatan och sjunger törnsångaren samt rosenfinken. På den öppna avbetade ängskanten trivs t.ex. buskskvättan och ortolansparven. Utvidgningen av det öppna lantbrukslandskapet kan gynna förekomsten av egentliga åkerfåglar som spoven och tofsvipan. Landskapsväxterna kan erbjuda föda och skydd. Gamla byggkonstruktioner, som stenruiner och -murar samt gamla träbyggnader är viktiga för många av gårdsplanens fåglar, såsom svalorna, gråsparven och steglitsen.

Tilläggsinformation om miljöstödet fås från Landsbygdsverket, kommunens lantbruksmyndighet, NTM-centralen och Svenska lantbrukssällskapens förbund.

Det lönar sig att ha åkrarna, som gässen regelbundet använder som matplats, inom ramen för specialstödet.

Det är en nationell plikt att ta hand om fåglarna

Finland har undertecknat flera internationella avtal, i vilka vi har förbundit oss till att upprätthålla naturens mångfald. Speciellt för att garantera fåglarnas välfärd har man inom EU stiftat ett fågeldirektiv, som förbinder varje land till att sköta sin fågelfauna så, att skyddet av alla arter är på en gynnsam nivå. I praktiken betyder detta att man i alla biotoper handlar så, att man tar hänsyn till fåglarnas behov.

Största delen av våra fåglar är fridlysta året runt. Naturskyddslagen förbjuder bl.a. att döda dem, skada eller ta till vara deras bon och att avsiktligt störa dem. Arter som får jagas har ett motsvarande skydd utanför jakttiden och även de sju ofredade arterna under häckningstiden.

Skördeförlusterna som fåglarna orsakar

Fågelarterna vistas på odlingsmarker för att de hittar sin föda där. I landsbygds miljön söker fåglarna föda av många olika slag: insekter, frön, bär, sorkar, andra fåglar etc. Av den producerade skörden tar fåglarna och de andra djuren sin del, det har de alltid gjort. Det är ett naturligt pris på det att vi producerar föda i naturen.

Ibland kan stora flockar fåglar, bl.a. tranor som anländer till åkrarna före skörden, äta eller trampa ner så mycket säd, att det orsakar mera än måttlig skada för jordbrukaren. Då kan man kontakta den regionala miljöcentralen, som kan ge ersättning för skördeförluster som fridlysta fåglar orsakat. Skördeförluster, som förorsakats av viltbrådsfåglar som ringduvor och grågäss, eller inte fredade fåglar, såsom kråkor, ersätts inte av staten.

Samhället vill skydda och upprätthålla fågelbestånden, därför ersätts medborgarna för de betydliga skador som orsakats av upprätthållandet av mångfalden. Myndigheterna kan också ge specialtillstånd till jakt på fågelindivider som skapar problem. I problemfall bör man dock i första hand alltid söka efter andra lösningar och ta till jakt först när ingen annan fungerande lösning existerar.

*Stora fågel-
flockar och
även enskilda
fågelindivider
kan förorsaka
jordbrukare
betydlig ekono-
misk skada.*

Fågelarter som jag har identifierat:

☐ backsvala	☐ kanadagås	☐ stenskvätta
☐ björktrast	☐ kornknarr	☐ storspov
☐ blå kärrhök	☐ kråka	☐ sångsvan
☐ buskskvätta	☐ kärrsångare	☐ sädesärsla
☐ busksångare	☐ ladusvala	☐ sädgås
☐ enkelbeckasin	☐ ljunpipare	☐ tofsvipa
☐ fasan	☐ lärka	☐ tornfalk
☐ fiskmå	☐ ortolansparv	☐ trana
☐ grågås	☐ pilfink	☐ törnskata
☐ gråsparv	☐ raphöna	☐ törnsångare
☐ gräsand	☐ ringduva	☐ varfågel
☐ gräshoppsångare	☐ rosenfink	☐ ängsoplärka
☐ grönfink	☐ skata	☐ _____
☐ gulsparv	☐ skogsduva	☐ _____
☐ gulärsla	☐ skratmås	☐ _____
☐ hornuggla	☐ snösparv	☐ _____
☐ hussvala	☐ stare	☐ _____
☐ kaja	☐ steglits	☐ _____

Nyttiga www-länkar:

www.birdlife.fi

www.mmm.fi

www.sll.fi

www.laidunpankki.fi

www.mtk.fi

www.wwf.fi

www.maajakotitalousnaiset.fi

www.proagria.fi

www.ymparisto.fi

www.mavi.fi

www.riista.fi

Bilderna i denna guide har tagits av:

Bilderna (namn, sidnummer och preciserings): Antti Below: 14 storspov, fiskmå, 15 ringduva, 17 sädesärsla, 19 törnsångare, 20 skata, 21 kaja, 22 grönfink, 23 gulsparv och 33. Jari Peltomäki: 5 Rapphöns, , 10 grågås, sädgås, 17 ängsoplärka och 18 björktrast. Jorma Tenovu: 10, sångsvan, 17 gulärsla, 18 buskskvätta och 20 stare. Jouni Valkeinen: 11, raphöna, 12 kornknarr, 20 törnskata och 27. Keijo Penttinen: 13, tofsvipa. Markku Nikki: 12, trana. Markus Varesvuo: 10 tornfalk, 12 fasan, 16 sånglärka, 18 stenskvätta, 19 gräshoppsångare, 20 varfågel, kråka, 22 steglits, rosenfink, 23 snösparv och 35 tornfalk. Pekka Helo: 11, blå kärrhök. Sanna Tarmi: 3, hästar, rödklint, Högländsboskap, blålockor och 32. Tapio Heikkilä: 4 landskap, 28, och 36 landskap. Teemu Lehtinen: 3 traktor, 6 hornuggla, 7 snösparvar, 14 skratmås, 15 hornuggla, 24 och 36 raphöns. Tomi Muukkonen: pärmilden, 13 ljunpipare , 16 ladusvala, 17 hussvala, 19 busksångare, , 21 pilfink och 23 ortolansparv. Ville Salakka: 2, 7 kanadagås, 13 enkelbeckasin, 21 gråsparv, 30 och 34. Teckningar: Kari Kekki s. 8-9, Timo Lotsari 26-27.

För att åstadkomma denna guide har man erhållit stöd från utbildningsanslag från jord- och skogsbruksministeriets miljöstöd och landsbygdsnätverket.

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

Tornfalk.

Fåglarna som förekommer i landsbygds miljön behöver människan. Man kan ta hand om fåglarnas välfärd med hjälp av både stora och små handlingar. Man kan hjälpa fåglar bl.a. genom att

- bilda skyddszoner och –remsor
- föredra gröntträdor
- odla naturenligt
- föredra betesmarker framom odlingsfält
- låta busksnår växa längs med dikeskanter
- slå hö så sent som möjligt
- slå och skörda från mitten mot kanterna
- plöja åkrarna först på våren
- bygga holkar
- ta hand om traditionsbiotoper
- noga överväga användningen av bekämpningsmedel

Ytterligare information om fåglar, deras identifiering och välmående får du från fågel-föreningarnas centralförening BirdLife Finland samt fågelföreningen på din hemort. Föreningarnas kontaktuppgifter hittas t.ex. på BirdLife Finlands www-sidor. Föreningarna tar också gärna emot fågelobservationer och är intresserade av sällsynta fenomen, som speciella arter och händelser.

BirdLife Finland rf
www.birdlife.fi
tel. (09) 4135 3300
email: toimisto@birdlife.fi

